

Paragraaf

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemene informatie

Risicobeleid van Ermelo

De gemeente Ermelo wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigingen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Daarom wordt bij de meerjarenbegroting geïnventariseerd welke grote financiële risico's de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten.

Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit tenminste 1,0 te laten zijn zoals ook vastgesteld in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2023.

Indien een risico daadwerkelijk leidt tot budgettaire gevolgen, dan zijn daarvoor in de huidige begroting in beginsel geen directe dekkingsmiddelen beschikbaar. Dit betekent dat in eerste instantie dekking gevonden moet worden binnen andere posten van de lopende begroting. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan vormt de Algemene risicoreserve de eerste buffer om de financiële gevolgen op te vangen. Het optreden van een risico kan ook structurele financiële gevolgen met zich meebrengen. Als maximaal risico bij structurele kosten hanteren we de som van twee jaar. De aanname is dat er binnen twee jaar maatregelen worden getroffen, waarmee het risico wordt opgeheven. We nemen alleen risico's op die binnen de begrotingsperiode vallen (dus in de komende vier jaar).

Vastgesteld beleid inzake Weerstandsvermogen

- Notitie Weerstandsvermogen en Risicobeheersing (2023)
- Nota reserves en voorzieningen gemeente Ermelo (2023)
- Financiële Verordening (2023)

De gemeente is voornemens om het risicobeleid in de gemeente te verbeteren. Daarbij zal aandacht besteed worden aan het beter in beeld brengen van de risico's zelf, maar ook aan het implementeren van risicobeheersing.

Risicoprofiel en benodigde weerstandscapaciteit

Financiële risico's

In onderstaande tabel worden de voornaamste financiële risico's weergegeven en toegelicht. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt en de inschatting van de financiële gevolgen.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Risico nummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Kans x gevolg
R238	Niet alle in de meerjarenbegroting opgenomen ombuigingen worden (volledig) gerealiseerd. Voor 2026 en 2027 staan in totaal voor € 4,5 miljoen aan ombuigingen begroot.	Geld – Ermelo kent al vele jaren ombuigingen en ook via de Kadernota 2026 was het voor een sluitende begroting noodzakelijk om aanvullende bezuinigingen op te nemen. De realisatie daarvan vraagt veel capaciteit en doorzettingsvermogen van zowel de organisatie als de politiek. Gezien zowel het grote aantal, als de omvang van de ombuigingen, dienen we rekening te houden met het feit dat deze wellicht niet allemaal (volledig) gaan worden gerealiseerd.	20%	max. € 4.500.000	€ 900.000
R235	De ingroeikorting na evaluatie herverdeling gemeentefonds 2023 in 2026 blijft zoals	Geld – De gemeente wordt ook na de evaluatie in 2026 geconfronteerd met een korting van circa € 425.000 per jaar op de algemene uitkering (conform de herverdeling gemeentefonds per 2023).	50%	max. € 850.000	€ 425.000

	oorspronkelijk ingevoerd.				
R237	Er is sprake van tekorten bij partijen (deels) in eigendom.	Geld – Als aandeelhouder moet de gemeente het tekort aanvullen.	50%	max. € 500.000	€ 250.000
R236	Niet alle vacatures kunnen worden vervuld waardoor meer ingehuurd moet worden.	Geld – De inhuurkosten overschrijden de vacaturemiddelen.	30%	max. € 750.000	€ 225.000
R191	Bij een verbonden partij treedt een risico op welke niet door de verbonden partij zelf kan worden afgedekt.	Geld – De verbonden partij is genoodzaakt een beroep te doen op de gemeente voor aanvullende middelen.	30%	max. € 500.000	€ 150.000
R19	Voortijdige functiebeëindiging van een wethouder (óf wachtgelder).	Geld – Het uitbetalen van wachtgeld, een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een levenslang nabestaandenpensioen aan de achterblijvende partner.	30%	max. € 480.000	€ 144.000
R230	Als gevolg van gewijzigde btw wetgeving wordt voor sport onvoldoende compensatie ontvangen.	Geld – Er treedt een nadeel op in de begroting.	10%	max. € 1.000.000	€ 100.000
R139	Een instelling kan niet voldoen aan haar betalingsverplichting op een door de gemeente Ermelo gewaarborgde geldlening.	Geld – Een beroep van geldverstrekkers op de gemeente Ermelo om de betalingsverplichting van een instelling over te nemen ter grootte van het bedrag waar de gemeente garant voor staat.	10%	max € 580.000	€ 58.000
R231	Bij een door de gemeente gesubsidieerde partij treedt een calamiteit op welke niet binnen de eigen begroting kan worden opgevangen.	Geld – Met als gevolg dat de gemeente een aanvullende subsidie moet verstrekken wat leidt tot een nadeel in de gemeentebegroting.	20%	max. € 250.000	€ 50.000
Totaal				€ 9.410.000	€ 2.302.000

Deze tabel is als volgt te lezen: het totaal van de risico's bedraagt maximaal € 9.410.000. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet. Door de kans te vermenigvuldigen met het risico ontstaat een totaal gewogen risico inschatting. Deze bedraagt € 2.302.000. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico's versus weerstandsvermogen

Beschikbare Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de gemeente Ermelo beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat uit:

- Algemene risicoreserve
- Algemene reserve (vrij besteedbaar)
- Reserve grondexploitatie (vrij besteedbaar)
- Bestemmingsreserves waarvan de middelen nog vrij besteedbaar zijn én nog geen beleid vastgesteld is

Ratio weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Het ratio weerstandsvermogen wordt in de meerjarenbegroting voor de eerste jaarschijf berekend.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	2026
Weerstandscapaciteit (vermogen)	
Algemene risicoreserve	2.302
Algemene reserve vrij besteedbaar	9.963
Vrij aanwendbare deel bestemmingsreserves	8.312
Reserve grondexploitatie vrij besteedbaar	5.598
Totaal Weerstandscapaciteit	26.175
Benodigde weerstandscapaciteit	2.302
Ratio weerstandsvermogen	11,4

De wetgever heeft voor het weerstandsvermogen geen absolute norm gesteld. Het weerstandsvermogen is een belangrijk onderdeel van het provinciale toezicht. De provincie Gelderland hanteert in haar rol als toezichthouder bij de duiding van het weerstandsvermogen de categorieën A, B en C. Daarbij valt de normstelling van gemeente Ermelo (1,0) in het provinciaal toezicht in de minst risicovolle categorie A.

Algemene financiële kengetallen

Algemene informatie

Kengetallen geven de verhouding tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans aan en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van Ermelo. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te kunnen vangen. Zij geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Het verloop van de uitkomsten en de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie is hierbij ook van belang.

De financiële kengetallen die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn; Netto schuldquote, Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, Solvabiliteitsratio, Grondexploitatie, Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit.

Financiële kengetallen

Streefkengetallen

Het beheersen van de ontwikkelingen van de financiële kengetallen is een belangrijk onderdeel van het risicomanagement en het financieel beleid. Gemeente Ermelo heeft bij het vaststellen van de 'Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing gemeente Ermelo 2023' streefwaarden bepaald voor de financiële kengetallen. De financiële positie van de gemeente is aanleiding dit te doen. Door deze kengetallen meer te integreren in de financiële besluitvorming kan beter richting gegeven worden aan de financiële houdbaarheid van de gemeente.

De algemene financiële kengetallen voor Ermelo met daarbij de streefwaarden zien er als volgt uit:

Kengetallen	Streef-kengetallen	Jaarstukken 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Categorie – verklaring
Netto schuldquote	A	25%	A	60%	A	57%	A	60%	A	68%	A	66%	A	A = <90%, B = 90–130%, C = >130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	A	19%	A	51%	A	50%	A	53%	A	61%	A	59%	A	A = <90%, B = 90–130%, C = >130%
Solvabiliteitsratio	B	44%	B	38%	B	38%	B	39%	B	36%	B	37%	B	A = >50%, B = 20–50%, C = <20%
Grondexploitatie	A	0%	A	0%	A	0%	A	0%	A	0%	A	0%	A	A = <20%, B = 20–35%, C = >35%
Structurele exploitatieruimte	A	1%	A	0,92%	A	1%	A	2%	A	1%	A	1%	A	A = >0% B = 0% C = <0%
Belastingcapaciteit	C	116%	C	116%	C	112%	C	112%	C	111%	C	111%	C	A = <95% B = 95–105% C = >105%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Ermelo ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsrisico

Dit ratio geeft inzicht in de mate waarin Ermelo in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het ratio wordt bepaald door het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en resultaat uit het overzicht van baten en lasten) uit te drukken in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid. Eerder aangetrokken leningen en de verwachting tot het aantrekken van nieuwe leningen alsmede de verdere daling van het eigen vermogen leiden tot een verslechterd solvabiliteitsratio.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamd) baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt het totaal van de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de begroting of rekening en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte Ermelo heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Belastingcapaciteit

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, uitgedrukt in een percentage. Hoe lager dit percentage is, hoe meer vrije belastingcapaciteit een gemeente heeft. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, Rioolheffing en Reinigingsheffing). Naast de OZB wordt gekeken naar de Riool- en Afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld. Er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt.

Uitkomsten

We zijn nog steeds een financieel gezonde gemeente, maar uit de kengetallen blijkt wel dat de financiële positie de komende jaren onder druk komt te staan.

De samenhang van de financiële kengetallen met de verschillende onderwerpen is terug te vinden bij het onderdeel financiële positie.

